

10 dimensjoner ved holdninger til dyreliv

Det er ikke enkelt å ta hensyn til ulike holdninger til dyreliv, for eksempel til en art, blant befolkningen i et område, men en god begynnelse vil være å identifisere eventuelle grunnleggende dimensjoner ved holdningene til dyreliv. Dernest kan en utvikle relativt standardiserte prosedyrer for å kartlegge de forskjellige holdningstypene, slik at en kan sammenligne holdningsprofiler på tvers av individer og grupper. De mest omfattende undersøkelsene har vært utført av Kelltr (1983). Etter intervjuer av flere tusen mennesker i USA kom han fram til 10 dimensjoner ved folks holdninger til dyreliv:

NATURALISTISK: Sterk affeksjon og interesse for dyreliv og friluftsliv.

ØKOLOGISK: Omsorg for samspillet i naturen og for naturlige habitater.

HUMANISTISK: Sterk affeksjon for enkelt dyr, særlig kjæledyr, og for større, attraktivt vilt.

MORALISTISK: Opptatthet av rett/galt, motstand mot utnyttelse av eller brutalitet mot dyr.

VITENSKAPELIG ORIENTERT: Primært opptatt av det fysiske og de biologiske egenskaper ved dyr.

ESTETISK: Opptatthet av det kunstneriske og symbolske ved dyrelivet.

NYTTEORIENTERT: Primært interessert i nytten og materiell verdi ved dyr.

DOMINANSORIENTERT: Tilfredsstillelse ved mestring av og kontroll over dyr, ofte som sport.

NEGATIVISTISK: Misliker dyr, redd.

NØYTRALISTISK: Unngår dyr passivt pga. mangel på interesse eller mening.

Mange mener at det er mye ulv i Norge

MENINGER OM BESTANDSSTØRRELSE: Forholdet mellom oppfatningen av bestandsstørrelsen og meninger om endringer i den (i prosent).

Oppfatn. av best.størrelse	Fjerne	Redusere	Beholde	Øke	Vet ikke
Under 20	8,9	12,5	57,1	19,6	1,8
20-100	11,1	38,1	42,9	5,6	2,4
Over 100	18,6	48,5	29,9	1,0	2,1

Antallet ulv i Norge er relativt høyt, mener de spurte i en undersøkelse NINA har foretatt i tre Hedmarks-kommuner der det lenge har vært konflikter om nærvær av ulv.

Synet på bestandsstørrelsen må sees på bakgrunn av dette. Over 32 prosent mener at antallet er over 100; 42 prosent mener at det er mellom 20 og 100, og nesten 19 prosent mener at det er under 20.

Fjerning og oppfattet størrelse

Andelene som vil fjerne og redusere ulvbestanden øker klart med økende "oppfattet" størrelse på dagens bestand. Av de som mener at det er under 20 ulver i Norge, er det bare ca 9 prosent som vil fjerne og ca 12 prosent som vil redusere ulvbestanden, mens tilsvarende tall for de som mener at det er

over 100 ulv i Norge er ca 19 prosent (fjerne) og ca 48 prosent (redusere).

Årsaker til holdningene

Det blir oppgitt to grupper årsaker til synet på bestandsstørrelsen. Imot rovdypene taler at de dreper og skader sau, mens argumentene for oftest er at de har en naturlig plass i faunaen, og at de er utryddingstruet. På spørsmål om forvaltningstiltak uttrykker et klart flertall at en kan skyte ulv som dreper husdyr, og at en skal betale erstatning til dem som får husdyr drept av ulv. Et flertall ønsker å satse på gjeter med hund, og de fleste er imot å bruke gift eller å drepe unger til ulv som gjør skade.

NEGATIVT OG POSITIVT: Svarmønsteret for noen negative og positive utsagn om ulven (i prosent).

	Enig	Uenig
Redd hvis det er ulv der jeg bor	44	51
Det er bedre å bo her uten ulv	44	50
Ulven er farlig for mennesker	28	59
Det er fantastisk å høre ulven hyle	49	29
Ulven er symbol på det flotte i naturen	61	31
Ulv i området gir større naturopplevelse	52	40
Det er en stor opplevelse å se ulv i skogen	54	39

Lenge et negativt syn på ulven

Synet på ulven var negativt i svært lang tid, både i Europa og USA. At den har vært en trussel mot husdyr, har sikkert vært viktig, men den har nok i tillegg fått en symbolverdi: Den ble assosiert med det ville og rå. Lydene arten bruker i sin kommunikasjon, og at den er aktiv på "gal tid" av døgnet, kan også ha styrket antipatien.

Ifølge amerikanske undersøkelser er ulven verken blant de mest mislikte eller best likte artene. Omtrent like mange er "for" som "imot". Men blant bønder er flertallet imot ulven.

Undersøkelse i Norge

Det ble utført en undersøkelse av holdninger overfor ulv, jerv og bjørn i Norge i 1987, i et landsomfattende, representativt utvalg på 1.000 kvinner og menn over 15 år.

Over 80 prosent ønsket å beholde bestander av bjørn, jerv og ulv i Norge, mens 5 prosent ville fjerne bjørnen, 8 prosent jerven, og 12 prosent ulven.

Ialt 44 prosent ville beholde ulvebestanden slik den var på undersøkelsestidspunktet, 24 prosent ville øke bestanden, og 13 prosent ville redusere den.

Kvinnene mest negative

Kvinnene var mer negative enn menn til å ha rovdyr i Norge, og eldre var mer negative enn yngre (begge kjønn). Andelen som var positiv til å ha rovdyr i Norge steg med økende utdanningsnivå. Videre var bønder mer negative til rovdyr enn gjennomsnittet. Et positivt syn på rovdyr økte i styrke i takt med økende grad av deltagelse i friluftsliv.

På Østlandet var andelen som ville ha økt bestand høyere enn i andre landsdeler.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 263

Tore Bjerke, Ole Reitan:

«Holdninger i tre Hedmarks-kommuner til ulven».

Flertallet i konfliktområder:

- For mye ulv i Norge

Fjorten prosent av de spurte ønsker at ulven i Norge skal fjernes helt, 37 prosent ønsker en reduksjon av bestanden; 51 prosent mener altså at det er for mye ulv i Norge i dag.

Dette er resultater fra NINAs spørreundersøkelse i Hedmarks-kommunene Grue, Våler og Åsnes. Ulvebestanden bør være på dagens nivå, mener 40 prosent av de spurte, mens 7 prosent vil øke den. Det er ingen nevneverdig forskjell mellom kvinner og menns svarmønster. Undersøkelsen ble foretatt blant til sammen 300 personer i kommunene Grue, Våler og Åsnes.

Naturopplevelse?

Andelen som vil fjerne eller redusere ulvebestanden øker med økende alder: I de yngste aldersgruppene vil flertallet beholde dagens bestandsnivå (21 prosent av de under 26 år vil øke det), mens flertallet av respondenter over 55 år vil redusere eller fjerne ulven.

Av yrkesgruppene er det kategorien "trygdet/pensjonist" som i størst grad vil fjerne (31 prosent) eller redusere (40 prosent) ulvebestanden.

I forhold til gjennomsnittet for hele utvalget ønsker gårdbrukerne i mindre grad å fjerne, og i større grad å redusere ulvebestanden, mens 35 prosent ønsker å beholde dagens nivå. For ansatte i andre næringer er den største svarkategori "å beholde bestanden som i dag".

Respondenter med lav utdanning vil i større grad enn andre utdanningsgrupper fjerne eller redusere bestanden av ulv, mens de med høyere utdanning i større grad ønsker å opprettholde dagens bestand.

Negativt i husdyrnæringen

De som er vokst opp innen husdyrnæringen er mer negative til ulvebestanden enn andre er. Av de som ikke er vokst opp med husdyrbruk, vil halvparten beholde dagens bestand, mens 12 prosent vil øke den. De som har kjæledyr i dag er mer positive til dagens ulvebestand enn de uten kjæledyr i dag er.

Holdninger og kjønn/yrke

Analysen av holdningsprofiler viser to kjønnsforskjeller: Menn har høyere skåre på Naturalistisk skala, og kvinner på Negativistisk skala (se forsiden, spalte 1). Menn skårer høyere enn kvinner på Kunnskapsskalaen. Holdningsinstrumentet gir svært store utslag på aldersvariablen; respondenter over 55 år ligger høyt på Dominansorientert og på Negativistisk og Nytteorientert skala, og lavt på Naturalistisk skala. For de under 36 år er holdningene motsatt: Lave skåre på Dominansorientert, Negativistisk og Nytteorientert skala, og høyere på Naturalistisk skala.

Bønder gjennomsnittlig

Holdningsprofilene for yrkesgrupper er ikke så forskjellige som for aldersgrupper. Bøndene avviker ikke særlig fra gjennomsnittet, selv om de har litt høyere skåre på Nytteorientert og noe lavere skåre på Økologisk skala. Ansatte i industri/bygg/anlegg har noe høyere

skåre enn gjennomsnittet på Dominansorientert og Moralistisk skala, men litt lavere på Økologisk skala. Trygdede og pensjonister kommer svært høyt på Nytteorientert, Negativisme og Dominansorientert. Respondenter med lav utdanning har høye verdier på Dominansorientert, Nytteorientert og Negativisme, mens de med høy utdanning har motsatt svarmønster.

Jegere

De som driver husdyrhold i dag har lave skåre på Naturalistisk skala. Personer vokst opp med husdyrhold har lavere skåre enn andre på Moralistisk og Naturalistisk skala, og høyere skåre på Dominans, Negativ og Nytte. Jegere har moderat høye verdier på Naturalistisk skala og på Kunnskapsskalaen, samt lave verdier på Negativistisk skala. De som har jaktet de siste to årene, har i tillegg moderat lave verdier på Økologisk skala.